

Onko syytä olla täpinöissään?

Presidentti **Urho Kekkonen** kysyi aikanaan, onko Suomessa malttia vaurastua. Kysymys on nyt entistä ajankohtaisempi, kun kaikki pitää saada nyt, heti ja minulle. Ollakseen katu-uskottava kannattaa nyt maltin korostamisen sijasta olla täpinöissään. Ajan trendi on ”mitä nopeammin pystyt ulosmittaamaan tulokset niin yritysmaailmassa kuin yksityisessäkin elämässä sitä parempi”. Pitkäjänteiseen kehittämiseen, koski se sitten ammatillista uraa tai yhteiskuntaa laajemmin, ei enää ole aikaa. Viime kuukausina on oltu täpinöissään tai kiihdyksissä mitä moninaisimmista asioista. Erityisesti politiikkoja on fantastisen yli-innostuksen ohella vaivannut vauhtisokeus ja yleinen piittaamattomuus vanhoista moraalisaännöistä. Näistä on nähty monia esimerkkejä.

Kuluneen kesän Ruokolahden leijonaksi nousi vaalirahoitus, jota ei päässyt pakoon edes perunakellariin. Etenkin vaalitukiin liittyvä salailu ja sanoilla saivartelu synnyttivät jatkuvasti uusia sudenkuoppia. Aina kun asia oli painumassa unhoon, löytyi medialle jälleen uutta mehukasta pureskeltavaa. Neutraalisti asioita seuraavalle ei kesän tapahtumissa ollut juuri uutta. Vaalitukea on jaettu aina. Yhteiskunnan kehittäminen vaatii laajaa keskusteluyhteyttä eri tekijöiden kesken. Tiedonhankinnan tulisi vain tapahtua avoimesti. Yhteyksien salailulla ja saaliin kuoppaan kaivamalla vain orava pystyy piilottamaan saalinsa. Itse asiassa prosessin mielenkiintoisin asia on julkisen sanan asenteissa tapahtunut muutos. Menettelytavat, jotka ennen olivat maan tapa ja osa yleisesti hyväksyttyä menettelyä, on nyt leimattu arveluttaviksi.

Toinen muutos on tapahtunut siinä, miten herkästi poliitikot ja vallankäyttäjät pyrkivät peittelemään sinänsä laillisia keskusteluja ja tekoja keksimällä mitä merkillisimpiä meriselityksiä. Vaalirahoituksesta ei olisi aineksia kolumniin *Maankäytössä* ellei sillä olisi kytköksiä myös meidän ammatilliseen toimintaamme. Tarkoitan tietysti vaikuttamista

”Ei ihme, että kaavoitukseen ja maapolitiikkaan pyritään vaikuttamaan myös taloudellista tukea jakamalla.”

kaavoitukseen sekä maa- ja elinkeinopolitiikkaan.

Rakennusliikkeiden ja kiinteistösiirtäjien suhteet erityisesti kuntien päättäjiin ovat olleet läheiset aina aluerakentamisen ajoista lähtien. Kosteat lounaat ja muu suora vaikuttaminen ovat oleellisesti vähentyneet menneistä vuosikymmenistä. Nyt vaikuttaminen on hienovaraisempaa yhteiskuntasuhteiden hoitamisesta. Kaavoitukseen vaikuttaminen tapahtuu etenkin kuntatasolla, jossa keskeiset maankäyttöpäätökset tehdään. Sinänsä ei ole ihme, että vaikuttamisen keinovalikoimaan kuuluu kaavoituksessa ja maapolitiikassa myös taloudellisen tuen jakaminen. Kysymys on tavoista ja ennen kaikkea tuen läpinäkyvyydestä.

Uusi piirre on, että tämänkesäinen keskustelu on vellonut valtakunnan tasolla puolueiden ja kansanedustajien tukemisessa. Valtakunnallisella tasolla tukien tuomia taloudellisia hyötyjä on paljon vaikeampi nähdä suurien taajamien ulkopuolisia kauppakeskuksia lukuun ottamatta. Hypermarkettien kohdalla voi tavoittelemisen arvoisena pitää valtakunnallisiin maankäyttötavoitteisiin vaikuttamista. Tällöin päätöksiin keskeisesti vaikuttavia instituutioita ovat ympäristöministeriön ohella maakuntavaltuustot maakuntakaavoituksen kautta.

Maakuntien päättäjissä on näkyvillä paikoilla johtavia valtakunnan poliitikkoja. Siksi ei ole ihme, että puolueita rahoittaneista tahoista useilla on ollut suora intressi edistää omien kauppakeskuspaikkojensa kaavoitusta ja toteuttamista. Nykyisin kaavoitukseen vaikuttaminen lobbaamalla lienee yleisintä juuri kaupan suuryksiköiden kohdalla, sillä parhaiden kauppapaikkojen määrä on rajallinen. Päättäjät ovat lisäksi jakautuneet melko

tasaisesti pääketjujen kesken, joten vaikuttamiselle löytyy pohjaa. Asunto- ja yhdyskuntarakentamisessa tilanne on parantunut sitten 1960–80-lukujen monien kuntien tehostettua tontinluovutustaan sekä rakennusliikkeiden keskittyessä enemmän ydinliiketoimintaan – rakentamiseen.

Epäilyjä epäsovovasta vaikuttamisesta voivat herättää myös yritystuet ja kiinteistökehityshankkeet. Tältä osin tilanne on kuntien kannalta monimutkaisempi. Kuntien tavoitteena on luoda ja turvata työpaikkoja. Kunnan ja yrityksen etu on yleensä hoitaa valmistelevat neuvottelut salassa julkisuudessa pienen piirin sisällä. Toisessa kupissa on avoimuuden vaatimus. Asian arviointi riippuu tuloksista. Jos tavoiteltu hanke toteutuu, mukana olleita ylistetään. Jos taas hanke menee puihin tai luottamus päättäjiin ja valmistelijoihin muuten rakoilee, on helppo herättää epäilyjä laittomien vaikuttamiskeinojen käytöstä. Mutta olisiko esimerkiksi Google sijoittunut Summan tehtaiden tiloihin, jonka yksityiskohtia olisi puitu jatkokertomuksena lehdistössä?

Parhaassa tapauksessa käydyn prosessin tuloksena siirrytään läpinäkyvämpiin toimintamalleihin myös taloudellisessa vaikuttamisessa. Tämä tukisi yleistä avoimuuden lisäämistä päätöksenteossa ja valmistelussa. Vaikka Suomen maine maailman vähiten korruptoituneena maana onkin kärsinyt – toivottavasti vain tilapäisesti – lopputuloksena on avoimempi päätösilmapiiri eikä epäsuotavan (korruption) tuen kätkeminen entistä kryptisempien organisaatioiden alle.

MARKKU VILLIKKA
markku.villikka@welho.com